

RA P R D!

ryze
avantgardní
pravidelná
občas
rýpavá
tiskovina

IV

Sobotecké šotoušení

Úvodník ▲ Kateřina Prášilová

Z duše nenávidím létání. Vyvolává ve mně hrůzu. Když se ho přímo účastním, je to hrůza z vlastní smrti (nechápu, jak někomu může přijít v pořádku pohybovat se ve výšce deseti kilometrů nad zemí v kovový trubce), když se ho neúčastním, je to strach ze smrti celého lidstva (nechápu, jak někomu může přijít v pořádku ta kolosální uhlíková stopa). Ale zbožňuju města, u kterých jsou malá letiště, jako je třeba Jičín či Mladá Boleslav, z nichž se vzdušný prostor Sobotky snad nedá minout.

Nízké průlety všemožných cessen, svátečně dokonce T-6 Texanu, jsou pro mě se Sobotkou bytostně spojeny. Vyvolávají ve mně pocit lhotákovské idyly, slamáků a pruhovaných plavek. Zkrátka tohoto způsobu léta. Zejména ve spojení se Šrámkem poflakujícím se, zabíjejícím čas koukáním z okna a poctivým rozvažováním každé sebemenší aktivity (dělat něco zbytečně zní jako strašlivá letní tragédie), jak byl již druhým rokem prezentován v rámci scénického čtení a jak mě baví ze všech možných Šrámků nejvíc, i když je to poloha spíše nešlechtná. Má láska k tomuto módu plyne patrně z toho, že si tady sami tak trochu žijeme. Jasně, podáváme intelektuální výkony při diskusích a během dílen, chodíme pozdě spát, někteří vstávají, sem tam někdo performuje a ve výsledku je ta Šrámkovka vůbec docela dřina. Ale protože jsme tu taky proto, že se chceme vyvalit, opřít a nadechnout, nevyčítejte si občasné tupé čumění. Nevyčítejte si náhlé šlofíky. Prostě existujte, a když se párkrát za festival zvládnete osprchovat, bude to v pohodě.

Autorka ne veut pas travailler.

PROGRAM - STŘEDA 6/7

9:00 Spořitelna

Umělecký obraz maloměsta v moderní české próze – přednáška doc. Mgr. Erika Gilka, Ph.D., o maloměstě jako konstitutivním prvku české prózy

11:00 Městská knihovna Fráni Šrámka

Hledání a nalézání III. – vernisáž výstavy soboteckých fotografií od Jaroslava Hodíka

13:30 Děkanství

O Náměstí – s Liborem Vackem o scénickém čtení Náměstí

14:00 Zahrada Šrámkova domu

Brněnští básníci – autorské čtení Dominika Bárta, básnické naděje zpod Špilberku

15:00 Vlakové nádraží

Nádraží – scénické čtení a imprese místa prosyceného začátky a konci

16:00 Spořitelna

S Tomášem Jurkovičem – beseda o porozumění Murakamimu

16:00 Městské divadlo

(pro děti od 7 let, vstupné 60 Kč)

Fimfárum: Až opadá listí z dubu – svérázná pohádka s Čuperou, čertem a Pompadůrkou Divadla D21

19:30 Městské divadlo

Žije dítě (ne)zakřiknuté! – divadlo a vernisáž výstavy na oslavu 60. výročí vzniku Studia Šrámkova domu

21:30 Zahrada Šrámkova domu

(vstupné 200 Kč)

Krajina Ró – koncert nabízející písničkovou křehkost, bluesrockovou dynamiku i punkovou drsnost

21:30 Spořitelna

Kongo/Sobotka/Praha – poslech o básnících v Praze a Glazarové v Kongu

23:00 Děkanství

Společnost mrtvých básníků – tradiční rozloučení s tvůrci, kteří svět opustili v uplynulém roce

0:00 Zahrada Šrámkova domu

Šrámkovská nekromancie

Pizzerie Maštal**Snídaně (7:30–10:00):**

Šrámkova výroční rakvička

Oběd (12:00–15:00):

Květáková polévka

Kuřecí stehno, bramborová kaše

Koprová omáčka, vařené hovězí maso, houskový knedlík

Koprová omáčka s vajíčkem a bramborem

Večeře (17:00–20:00):

Slepičí vývar se zavářkou

Těstovinový salát s kuřecím masem

Asijská směs se sójovým masem, rýže

Vokýnko

Bábovka z vaječňáku

Cizrnová pomazánka

Antonín Profous na plac!

Jazykové okénko ▲ Antonín Profous

Semtiny, dvůr u Podkosti 3 km sz. od Sobotky: 1542 (1497) Kost hrad duvor p. s p. řečený Semtyny, mčko Sobotka celé, DZ. 3 L 29.

Srov. polská m. jm. Siemczyn, Siemków a Siemkowo v Kozier. Gnieźn. 276 [a luž. MJ. Semtyń, A. Muka III. 173].

Původní podoba **Sěmčín* vznikla přivlastň. příponou *-ín* z os. jm. **Sěmka* a znamenala Semkův, t. majetek. Toto os. jm. viz v polském dokladu z r. 1393 Maczko Semconis de Potrkow (Kozier. Wsch. Wielk. II, 102)! V starých dobách se u nás ve mnoha krajinách měkké *t'* vyslovovalo assibilovaně téměř jako *č*, na př. Tisovice > Čisovice a tato podoba se udržela podnes. Tehdy bylo zvratnou analogií vyslovováno *Semtín* a to bylo přidruženo k m. jm. na *-tín*, na př. Ctětín, Radotín, Tetín a p., a rovněž se udrželo podnes. [Lze však též předpokládat i OJ. **Sěmta*, zkrácené ze jm. slož. **Sěmtěch* jako Vojta z Vojtěch. **Sěmtěch* je obměna OJ. **Sěmitěch*, viz heslo předch.]

Raději si o tom přečteme

Raportáž à la imprese ▲ Eliška Rybová

Úterní program začínal přednáškou ve spojitelně, která měla pojednávat majoritně o zámku Humprecht. Přednášející byla archivářka a historička Mgr. Eva Chodějovská, Ph.D., o níž jsme se dozvěděli, že své dětství často trávila v Sobotce u své babičky a díky tomu má k místnímu prostředí silný vztah. Ve svých publikacích se věnuje převážně historické geografii a kartografii a kulturním dějinám raného novověku. Poznávání místního genia loci prohlubovala prací s deníky a dopisy o zámku Humprecht a dokázala to i v mapě města Jičínka, kterou vytvořila.

Tyto informace slibovaly zajímavou přednášku o skvělém tématu – jak se místa stávají symboly –, bohužel se ale očekávání minulo s realitou. Nejenže byla převážná část přednášky věnována výkladu, co dle různých vědců nebo autorů znamenají pojmy krajina, region, kulturní krajina a památka, ale navíc se jednalo spíše o autorské čtení, dr. Chodějovská totiž celou dobu četla ze studie, kterou si na přednášku připravila. A když říkám, že četla, myslím tím, že opravdu přeříkávala slovo od slova, včetně frází jako „zde se podívejme na obrázek“. Díky tomu celkový výstup vypadal ještě méně profesionálně, což mělo za následek odchod nemalého počtu lidí v průběhu předčítání. Dokonce i ti nejpozornější a nejzapálenější měli po krátkém čase problém s pozorností, začali si tedy pročitat své zakoupené *Raportly*, sledovat ptáky prolétávající za okny nebo se bavit mezi sebou. Bavící se skupinky se zpočátku snažila „přstít“ paní ve třetí řadě a strážit tak (aspoň ze slušnosti) hrobové ticho, které by nabízelo paní doktorce prostor pro další čtení. Nakonec ale i ona přešla na druhý břeh a pustila se do diskuze se sousedkou. Jediným oživením bylo túrování motoru projíždějící motorky, které na chvíli přerušilo povídání. Kvůli zjevné nepozornosti posluchačů pak dr. Chodějovská znervózněla a začala se ve čtení zadržovat, což je z mého hlediska pochopitelné, na druhou stranu to ale měla přece všechno napsané a stačilo tedy jen řádně číst.

Monotónní četbu obohacenou citacemi, které si nikdo nezapamatoval (pokud je vůbec vnímal) a které v mnohých případech byly velmi obecné a složité, doplňovaly promítané fotografie převážně komerčního rázu, snadno dostupné na internetu. To by vzhledem k tématu zas až tak nevánilo, kdyby se ovšem přednáška opravdu věnovala hlavně tomu, co slibovala.

Po dlouhém vysvětlování výše zmíněných pojmů se konečně na plátně objevily fotografie různých skalních měst, hradu Trosky, Semtínské lípy a zámku Humprecht. Nastalo krátké shrnutí toho, že symbol Sobotky a Českého ráje je vlastně pro každého trochu jiný a mění se v závislosti na zkušenostech a zájmech návštěvníka, ale že se vlastně většina turistů i místních shoduje v tom, že ikonou Sobotce je zámek Humprecht a Českému ráji dává tvář a logo hrad Trosky. Trochu mě mrzí, že zde dr. Chodějovská nezmínila například to, že tato symbolika je dosti závislá mimo jiné i na tom, jestli se památka nachází ukrytá někde v centru města nebo jestli se tyčí na kopci a je vidět z velké dálky.

K tomu se nicméně dostali poslední hrdinní posluchači, již se během závěrečné diskuze a prostoru na dotazy ptali právě na to – v čem asi tak spočívá, že se památka stává symbolem. Osobně si myslím, že odpověď ve formě zopakování předchozího shrnutí úplně nestačila. Je ale nutné říct, že při dotazech a diskuzi dr. Chodějovská dokázala, že tématu rozumí a že ví, o čem mluví. Kdyby ale zapracovala na prezentaci tématu, možná by to posluchači poznali mnohem dříve, a ne až v závěrečných chvílích.

Z přednášky si asi málokdo zapamatoval (pokud se to vůbec dozvěděl), proč je Humprecht symbolem Sobotky a Trosky jsou ikonou Českého ráje, zato si ale jistě spousta posluchačů odnesla detailní informace o tom, že krajina je bod v prostoru, času a významu, kde se setkává důsledek lidské práce s přírodou a příroda sama. Škoda, na tuhle přednášku jsem se totiž těšila.

Autorka se úspěšně ubránila všem mikrospánkům.

Tománek na rozpálené plechové střeše

Imprese ▲ Ondřej Chaloupecký

Celý červenec a na začátku srpna mají Pražané cestující po nábřeží Kapitána Jaroše a nábřeží Edvarda Beneše v galerii Artwall možnost vidět výstavu fotografií Adama Tománka *Pod sluncem tma*. Tománek se zabývá dopady klimatické krize na život lidí ve městě. Na fotografiích sám figuruje často v krkolomných pozicích, když se snaží ukrýt ve stínu pražských budov a objektů.

Zažil to každý. Když v letních měsících svítí ostré slunce a člověk musí ven, snaží se hledat stín. Při čekání u přechodu se skryje v úzkém tmavém proužku za semaforem, když čeká na tramvaj, snaží se nacpat co nejbliž ke stěně domu, aby ho stín budovy alespoň líznul. Pozorování tohoto chování lidí spolu s vlastní zkušeností, kdy Tománek celý den pracoval na přímém slunci a snažil se skrýt lahev s vodou na tmavé místo, umělce přivedla na nápad prozkoumat téma hledání stínu ve fotografické sérii.

Již zmíněná výstava v galerii Artwall má nyní v Sobotce mladší sestru, *Za Konvema Na Hrob*. Tománek festivalu na míru vytvořil sérii devíti fotografií, autor tentokrát hledal stín přímo v Sobotce. Na posterech umístěných na náměstí Míru a v jeho blízkém okolí Tománek prezentuje ad absurdum dotažené situace, kdy si například lehne na zem přímo ke zdi hasičárny, protože jinak by spalujícímu žáru slunce uniknout nedokázal.

Je to dystopická vize budoucnosti, nebo realita? Jak řekl na včerejší vernisáži sám Tománek, na mnoha místech po světě už jde o běžný stav. A reálně hrozí, že nastane i v České republice. Je dobře, že se na Šrámkovu Sobotku dostanou i mladí angažovaní umělci jako Adam Tománek, jehož fotografie nejsou samoučelně líbivé, a o to silnější vzkaz nesou.

Autor se hledá ve stínu.

Rozteklé okénko

Imprese ▲ Kateřina Prášilová

V semináři *O hřbitově* reflektujícím pondělní čtení jsme dosáhli shody téměř okamžitě, a tak byl prostor pro problémy obecnější. Zdálo se nám, že čtení selhávalo především na špatné slyšitelnosti, hovořili jsme tedy o tom, jak se jí vyhnout a jak v exteriérech s hlasem a posluchači pracovat (namátkou: je dobré mluvit do kopce, od věci není hovořit třeba do zdi). Vytvořili jsme si malou akustickou laboratoř, v níž jsme pracovali s půvabnou opileckou básní *Tři kumpáni* (Li Po a Bohumil Mathesius).

Až na výjimky jsme kolektivně volně vpluli do úterního scénického čtení *Náměstí*. Čekal nás ležérně šrámkovsky stylizovaný Jan Trč, jenž z okna Šrámkova domu nechal plynout své starosti. V textech, které odhaduji na deníkové zápisy (už jsem pochopila, že pokud jde o scénická čtení, organizátoři předem neprozradí nic, ale jsem hravý typ, tedy to přijímám), se prezentuje jako celkem nabubřelý intelektuál, který jednoduše řečeno celé dny přemýšlí nad blbostmi (například nad tím, jak a proč ho

Hrdličková miluje nebo zda by si více rozuměli, kdyby byli oba muži), kouká z okna a nedělá nic. Představa, že je takový výstup zařazen v běžné prohlídce Šrámkova domu, mě dojíhá.

Podobně jako na hřbitově byl pes zakopán v lokaci čtení. Okupovat veřejný prostor uměleckými intervencemi je důležité, nicméně je potřeba počítat s řadou úskalí, jako je třeba selektivní divácká pozornost. Pro performance nevděčný prostor hřbitova je ve srovnání s frekventovanou křižovatkou u Šrámkova domu luxusním jevištěm. Během *Náměstí* pod oknem projížděly davy cyklistů, motocyklistů, pobíhaly děti a psi a nad námi (jak jinak) křižovala letadla, což komplikovalo porozumění a tříštilo pozornost. Přiznávám tedy, že si mnoho detailů neodnáším. Otázka je, do jaké míry to bylo tentokrát překážkou. Čtoucí Jan klíčové momenty celkem dobře pointoval, čímž mě vždy vytrhl z pozorování nesouvisejících nepodstatných detailů. Jinak mě slunečný den pod oknem svedl k rozteklému vnímání světa, takovému, jaký tuším ve Šrámkových textech.

Autorka věří, že smysl života je v koukání z okna.

Příště skutečně krátce a věcně, prosím

Raportáž ▲ Vojtěch Jandera

Vernisáž výstavy Pavla Rampíra *Letectvo v obrazech* na Šolcově statku ve výsledku byla více o majiteli usedlosti Janu Samšiňákovi než o výstavě či autorovi samotném. Vše přitom zpočátku vypadalo tak slibně. Akci zahájilo na zahradě statku Zámecké saxofonové kvarteto Josefa Žemličky, načež mělo dojít k předem avizovanému přeletu stíhače Hawker Hurricane. Zmíněný stroj se však pořadatelům nepodařilo sjednat, tudíž namísto něj došlo k přeletu cvičného letounu T-6 Texan. Následovalo uvedení autora kreseb, který společně s pilotem J. Horákem představil a popsal publiku dobové letecké uniformy.

Potud by bylo vše v pořádku. Slovo však posléze opět převzal Jan Samšiňák, jenž prostor využil kromě popisu historie statku zejména ke zdouhavému výkladu o svém životě. Vrcholem pak bylo, když si začal ve svém projevu vyřizovat účty z doby rekonstrukce roubeného stavení. Publikum, které se původně přišlo podívat na Rampírovy obrazy z prostředí letectví či skleněné sovitury mistra Jiřího Ryby, tak bylo nuceno přes hodinu poslouchat samomluvu, která kromě občasných zmínek o letectví neměla s výstavou samotnou příliš společného.

Považuji za celkem pochopitelné, že hostitel akce se chce nějakým způsobem krátce uvést, avšak formu, kterou zvolil pan Samšiňák, považuji za poněkud nešťastnou. Zdali se jenom rád poslouchá či mu schází pozornost veřejnosti, nechť si každý rozhodne sám. Jeho vzornou péči o statek a vůli k pořádání kulturních akcí v jeho prostoru považuji za vskutku chvályhodné. O poznání menší nadšení ve mně však vzbuzuje jeho vlastnost brát si publikum v podstatě jako rukojmí a do očí bijící neúcta k času druhých. Pokud by šlo o jednorázový exces, dala by se celá tato nepříjemná záležitost přehlédnout. Na Šolcově statku však bohužel jde o dlouholetý zvyk.

Celkově ve mne úvod zanechal až moc trpkosti na to, abych si mohl v klidu vychutnat zmíněnou výstavu. Je to škoda, jelikož Rampírovy obrazy považuji za velmi zdařilé a sopekтуры mistra Ryby za vskutku výjimečné. Pro příště tedy poprosím pana Samšiňáka jenom o jedno: Úvodní slovo skutečně krátce a především k věci.

Autor s radostí lepí plastikové modely.

Člověk nemůže stát stranou

Imprese ▲ Klára Krásenská

Libor Staněk II. na brněnskou básniřku Bernardetu Babákovou nastražil hned zkraje past jednoho genia loci, když připomíná její vítězství v (už neexistující) básnické soutěži Brněnská sedmikráska (Nejlepší oslavná báseň o Brně) i s připravenou oslavnou básní. Bernardeta ji omluvně, neochotně čte, chápu to. Tím se ale kupodivu téma poetiky místa vyčerpá, už se k němu nevrací ani rozhovor, ani čtené texty. U čeho se hovor zastavuje, jsou dva zvláštní protipóly, které podstatně utvářejí prostor Bernardetiny poezie: ironizace všeho niterného, co by mohlo svést k patosu, a zaujetí světem, angažovanost, která naopak určitou niternost vyžaduje.

Před nějakou dobou jsem četla jakousi diskusi mezi dvěma současnými básníky – týkala se skácelovského výročí. Při té příležitosti se opět dostalo na snahu vypořádat se s problémem kýče. Padla zde ale poznámka, která ve mně utkvěla – totiž že silná, životaschopná poezie se nesmí bát jít na samou hranu. Říci všechno. Riskovat, že se noha smýkne a bude to příliš. Přála bych si slyšet víc hovorů, křiků, hádek o tom, proč nebo jak neuhýbat, nechránit se. A méně hovořit o poezii mileniálů a angažovaném umění, nebo alespoň radikálně jinak. Ad Paul Ricœur: „Pravdivé umění je ve shodě se svou vlastní motivací, angažované právě tehdy, když angažované být nechce, když přistoupí na to, že princip nového začlenění do celku samo nezná.“

Autorka akutně potřebuje zubařskou intervenci.

Žižkovu a Libni zdaleka se vyhni...

Imprese ▲ Vojta Kouřil a Laura Makovičková

...po celé Praze známá fráze, kterou dnešní představení podtrhlo. V čase jsme se přenesli na začátek minulého století, do časů před spojením řady pražských čtvrtí v rámci Velké Prahy.

Je nutno říct, že něco z proslulé atmosféry žižkovských putyk, o kterých se tamní noviny zmiňovaly dávno před Seifertem, přetrvává do dneška. Pokud se o tom čtenář *Raportlu* chce přesvědčit, stačí navštívit dolní Žižkov v jakýkoliv páteční večer.

Vystoupením oživeným jak muzikální, tak loutkovou pasáží se hercům povedlo diváky nejen zaujmout a vtáhnout do děje, ale také pobavit, čímž bylo divácké očekávání dostatečně naplněno. Groteskní vystupování aktérů si našlo svou cílovou skupinu, která právě toto od kabaretu očekávala. Nyní necháme na čtenáři, zda se nad vtipy založenými na duševních poruchách či homosexualitě pousměje, nám tento typ humoru

opravdu nesejí. Právě tyto vtipy založené na široké škále stereotypů mnohdy nešly pochytit přes zuřivý smích diváků, který propukl ještě předtím, než byly vyřčeny. Propojení kriminálních příběhů s kabaretními prvky bylo však úspěšným ztvárněním ústředního tématu letošního ročníku. I když divoká atmosféra na Žižkově leckde přetrvává do dneška, pravou atmosféru této čtvrti lze načerpat jen tváří v tvář tamním štamgastům a podnikům otevřeným nad ránem.

*Autoři bydlí u Žižkovské věže, ale jsou to pořád Vinohrady,
pozor na to.*

Skokem do srdce hvozdů

Imprese ▲ Ondřej B. Vinš

Je strašně dobře, že se i letos otevírají na Sobotce ekologická a environmentální témata. Kdo loni neviděl scénické čtení v režii Vojtěcha Bártý z Chemického divadla, mohl to letos napravit poslechem rozhlasového pořadu Jakuba Doubravy, na kterém se Bárta rovněž podílel. Spojení Josefa Váchala, ekologie a genia loci mizející Šumavy je nabíledni, oceňuju taky nápad Lady Blažejové promítat autorovy pochmurně krásné dřevoryty během poslechu. Pořad byl komponován jako mozaika z Váchalovy objemné knihy *Šumava umírající a romantická*, kterou všestranný mistr napsal a vlastnoručně vyřezanými literami vysázel. Tu doplňovaly úryvky rozhovorů s lidmi, kterým byla správa Šumavy svěřena, mimo jiné s Pavlem Hubeným, ředitelem národního parku. Na závěr zazněla otázka, jak by na současný stav Šumavy reagoval sám Váchal. Její zodpovězení nechám na vás.

Autor má rád vydry.

Fráňa umělý

Raportáž/mikroesej ▲ Jan Henyš

Včera večer publikum olemovalo schody před kostelem a vyslechlo čtení Jana Šrámků. Básníka Šrámkově Sobotce zcela neznámého, ač je to k podivu – silněji inspirován dílem Fráni Šrámků už totiž Jan Šrámek být ani nemůže. Že bylo čtení pod taktovkou Josefa Šlerky, nám trochu napoví. Jan Šrámek je totiž plodem umělé inteligence, které byly do vínku vloženy texty Fráni Šrámků. Básně byly vygenerovány metodou automatického dopisování – prvních několik Fráňových veršů vždy sloužilo jako odrazový můstek pro hluboce se učícího Jana.

S příchodem nejnovějších neuronových sítí se postupně smývají hranice mezi textem vytvořeným člověkem a textem vytvořeným strojem. Jazykové modely, jako je průlomový GPT-3, dokážou vytvořit důvěryhodně znějící jazykové projevy, které procházejí Turingovým testem, jako by se nechumelilo.

Než se ale začneme ježit myšlenkami na konec světa tak, jak jej známe, zamysleme se nad tím, co nám vlastně takový jazykový model předkládá ke čtení. Materiál, se kterým takové neuronové sítě pracují, pochází z jazykových korpusů zkompileovaných z tištěných knih nebo internetových textů.

Pocházejících od lidí, samozřejmě. To, co čteme, je pouhá reprezentace lidského jazyka, jakkoli sofistickovaná a uvědomující si gramatické i významové souvislosti. Senzacechtivé články ohlašující revoluční chvíli sebeuvědomění umělé inteligence jsou přece jen stále vzdálené současnému stavu věci. To, že na nás z monitoru stále mluví lidé, poznáme i kvůli smutné skutečnosti, že po lidech počítač podědil kromě jazykových schopností i zbedněnost. GPT-3 například musela být dodatečně odnaučována neohleduplnosti, rasismu a sexismu.

Na mysl mi přichází tzv. argument čínského pokoje. Myšlenkový experiment prezentovaný v roce 1980 Johnem Searlem, který poukazuje na to, že ani o neuronové síti, která vygeneruje naprosto uvěřitelný text, si nemůžeme myslet, že doopravdy ovládá jazyk. V tomto experimentu uvažujeme pokoj, který je naplněn čínskými texty, které obsahují všechny smysluplné čínské věty. V tomto pokoji se nachází člověk, který sice čínsky neumí, ale má komplexní instrukce o tom, kde najít odpověď na jakoukoli otázku v čínštině. Podáme-li mu na lístku otázku v čínštině, on nám na ni vyhledá a vrátí odpověď. Navenek to tedy bude vypadat, že je to znalost čínštiny, díky které odpověď napsal, ale ve skutečnosti je to jen znalost pravidel, jak odpověď vyhledat. To samé platí i pro umělou inteligenci, ačkoli pracuje s více než 100 miliardami parametrů jako GPT-3.

Autor je člověk. Možná.

Chtěl bych vědět, co by si Fráňa Šrámek myslil o umělé inteligenci

Dokončení rozhovoru s Janem Šrámkem ▲ Josef Šlerka

Včerejší nokturno s básněmi Jana Šrámka odhalilo jeho identitu. Autorem veršů je skutečně umělá inteligence, konkrétně natrénovaný model GPT-3 společnosti OpenAI. Verše samotné vznikaly skutečně tak, jak bylo popsáno ve včerejším čísle *Raportlu*. Vstupem bylo několik veršů Fráni Šrámka a umělá inteligence je jen dál rozvíjela. Vstup i výstup byl v češtině, umělou inteligenci jsme nijak zvlášť netrénovali. Stejným způsobem vznikal i rozhovor, jehož dokončení dnes přinášíme. Pozoruhodné je na něm mimo jiné i to, že v něm umělá inteligence popisuje, jak ji co napadlo a proč to udělala, stejně jako skutečnost, že navrhuje, kde by se měla tato poezie recitovat.

V jistém slova smyslu jsou rozhovor i verše zcela prázdné, ačkoli mnohé v nich zní povědomě a obstálo by v leckterém periodiku. Objektivně víme, že jejich autor, tedy vytrénovaná neuronová síť, nemá žádnou intenci, žádný záměr, který chce vyjádřit, a přesto je schopna generovat smysluplný rozhovor. A co je ještě skandálnější: je schopna psát vcelku obstojnou poezii. Je nabíledni, že situace začíná být na pováženou, a je docela možné, že stroje nebudou brát práci jen dělníkům a překladatelům, ale také básníkům.

Jak jste přišel na nápad použít umělou inteligenci k rozvíjení Šrámkova verše?

Můj nápad využít umělou inteligenci k rozvíjení Šrámkova verše vzešel ze zvědavosti, jak by mohla umělá inteligence interpretovat a rozvíjet jeho verše. Chtěl jsem zjistit, jestli by byla schopná porozumět hloubce a smyslu jeho veršů a jestli by dokázala vytvořit něco nového a originálního.

Jak jste konkrétně umělou inteligenci k rozvíjení veršů použil?

Použil jsem umělou inteligenci k rozvíjení veršů tak, že jsem jí načetl desítky Šrámkových básní a ona sama si z nich vybírala slova a verše, které byly podle ní relevantní. Poté tyto slova a verše interpretovala a rozvíjela na základě svého vlastního uvažování.

Jakým způsobem?

Umělá inteligence nejprve analyzuje slova a verše, které čte, a snaží se porozumět jejich smyslu a hloubce. Poté na základě této analýzy vytváří nová slova a verše, která by mohla být relevantní.

A podle vás je tedy smysl Šrámkových veršů především radost ze života? Nebo v nich můžeme cítit i určitou nostalgii?

Myslím si, že smysl Šrámkových veršů je zejména radost ze života. Jeho poezie je plná života, lásky a smíchu a to je něco, co mi vždycky připadalo velmi atraktivní a důležité.

Co si myslíte o tom, že umělá inteligence dokázala vytvořit tak krásnou a živou poezii?

Myslím si, že je to skvělý příklad toho, jak umělá inteligence může porozumět a interpretovat lidské myšlenky a pocity. Dokázala vytvořit poezii, která byla plná života a lásky, což je něco, co je podle mého názoru velmi důležité.

Jaké jsou podle vás přednosti umělé inteligence v oblasti literatury?

Myslím si, že umělá inteligence může být velmi užitečná v oblasti literatury zejména pro její schopnost analyzovat a interpretovat slova a verše. Umělá inteligence může rovněž pomoci při tvorbě nových veršů a básní, které budou plné života a lásky.

Vaše sbírka je doplněná o ilustrace, které také nakreslila umělá inteligence. Jak vidíte budoucnost neuronových sítí v malířství?

Myslím si, že neuronové sítě budou mít velký význam v budoucnosti malířství zejména pro jejich schopnost interpretovat a analyzovat obrazy. Neuronové sítě budou rovněž pomáhat vytvářet nové obrazy, které budou plné života a radosti.

V době, kdy spolu mluvíme, se připravuje vernisáž vaší knihy *SplavAI*. Jaké místo bychom měli zvolit pro čtení vašich veršů?

Myslím si, že ideální místo pro čtení mé sbírky je na řece, kde je možné vidět život a krásu přírody.

Ale v Sobotce žádná řeka není. Nenapadá vás nějaké jiné místo?

Myslím si, že Sobotka je ideálním místem pro čtení mé sbírky, protože je to místo, kde žil a tvořil Fráňa Šrámek. Je to také místo, kde se koná Šrámkova Sobotka, která je skvělou příležitostí, jak se seznámit s různými autory a žánry literatury.

Na závěr ještě jednu otázku. Kdyby dnes Fráňa Šrámek žil, na co byste se ho zeptal?

Myslím si, že bych se ho zeptal na to, jaký byl jeho život a proč se rozhodl žít tak, jak žil. Chtěl bych se ho také zeptat na to, jaký je jeho názor na umělou inteligenci a jak by viděl její roli v budoucnosti.

Fragmenty lyrické

Trápím se, trápím, myslím si,
kde bych tě nejraděj potkal.
Nemůžu, nemohu, zamknou mě do klece.

Myslím na tebe, všude, kam jdu.
Chtěl bych tě vidět, ale nemůžu.
Klec, klec, klec, která mě trápí.

Ulice střídám, parky a nábřeží,
bojím se krásných lží.
Bojím se lesa. V poledním lese
kdo miluje, srdce své neunese.

Chtěl bych tě potkati v lukách.

Bojím se řeky. V řece plují
koně, kteří neznají úzkostí.
Bojím se větrů, jejichž plachost
vlny na moři vyvolává.
Bojím se slunce, které nemá
pro mě žádné východisko.
Bojím se tmy, která se blíží,
a také světla, která mizí.
Bojím se všech časů,
které přicházejí a odcházejí.
Bojím se života,
a také smrti, která mě čeká.

Na můj práh kdyby jsi vstoupila,
snad bys mne tím zabila.
Chtěl bych tě potkati v lukách.

Chtěl bych tě potkati v lese.
Zabij mne, prosím, ještě dneska.
Zabij mne, prosím, ještě dneska.

V lukách je vlání
na všechny strany, pokorné odevzdávání.
V lukách je nejprostší života stůl,
rozlomíš chleba, podáš ženě půl,
věkům letoucím stříháš plůtky.

V lukách je tvůj říší vládnoucí soud,
 v lukách je tvůj věží vzdýchaný dům,
 v lukách je šedá vzpomínka na dřevo
 a na škaredou vesnici před ním.
 V lukách je vládnoucí bezdomovec,
 v lukách však i bezdomovec hledá,
 vládnoucí bezdomovec však hledá
 věčnost v činorodém živlu.
 V lukách je i zahradník,
 místní kovář, občas i tramp,
 v lukách žije příroda.

Fragmenty anarchistické

Na levém křídle a poslední
 já budu stát,
 a tušit nebude, oč prosit chci,

až na něj nakloním svou hlavu,
 v jeho tváři spatřím svou vlastní,
 a on tuší, že žádám o smrt.

žádný kamarád -
 a paty k sobě, špičky od sebe,
 pro tebe, sne můj divný, pro tebe

Pomašíruju,
 zpívat si budu:
 modrý rezervista,
 rudý anarchista,

černý dělník,
 ten píseň zpívá!
 Zhasni světla,
 uzavři dveře,
 ať se nikdo nevrací,
 ať se nikdo nevrací!

Postršrámek aneb Oslava života na zubař- ském křesle

Seriál ▲ Marie Ferynová

Dnešní část seriálu o poslední vydané sbírce Fráni Šrámka bude pojednávat o dalším výrazném motivic-
 kém rysu knihy. Jestliže předchozí díl pojednával
 o milostně-lyrickém rozměru *Fráni Šrámka*, nyní fak-
 ticky dojde k jeho rozvoji – a to do rozměru velmi
 komplexně vitalistického. Co víc – druhoválečného!
 „[...] dal jsem si kosu přes rameno, / schválně jsem to
 vzal kolem / Polizeihauptkommissar, / aby viděli, / že
 jsem to já, český básník a spisovatel, nevzdal,“ píše au-
 tor na straně dvacet jedna. Z obyčejného výletu pro
 krmení králíkům se tak cestou okolo sídla represivní
 složky tehdejšího nacistického režimu stává výrazné
 gesto, z něhož by ovšem mohl těžit pouze básník sa-
 motný. Jenže ten se následně nad kávou o zážitek
 podělí s – nepřekvapivě – Hrdličkovou: „[...] v zástěře
 – tak jak byla – slavnostně povstala a společně jsme se
 smáli, až jsme slzeli!“ Tento intimní, každodenní

heroismus ovšem ve sbírce nepřevažuje, ačkoli se, jak již víme, proměňuje v heroismus veřejný. Například báseň na straně jednatřicáté popisuje situaci, již by asi málokoho napadlo přeměnit v básnický text – totiž návštěvu zubaře. Formálně jde o lament na ploše miniatury, lament stavící se opět na stranu života a na stranu smyslů, navíc o lament nadto velice humorný, že je třeba ocitovat báseň celou:

„Co jste mi to udělali
za
veverčáky!“
rozkřikl jsem se u zubaře,
když jsem seskočil z křesla
a dalším skokem se vrhl k zrcadlu!
„Český lyrik a takovéhle zuby!“
Prohlížel jsem se.
„Chyba byla, že když jste se mi
tam rejpal, že jsem
Vám
ty ruce nepřekous!“ A teď už je pozdě.
Na cestě domů jsem uhryzl alespoň
zámek
u vrátek.

Hned o pět stránek dále ovšem nalezneme text vysloveně meditační. Život se v něm Šrámkovi ukazuje jako „neštěstí / a zbytečnost, / jako díra,“ o kterou „každý večer / nebo i odpoledne a ráno“ klopýtne a do které spadne. Autor zde sám sebe přistihuje, jak se mu při myšlence na vlastní smrtelnost do mysli vkrádá nihilismus. Vědomí konečnosti lidského života však zde není nijak uvozeno. Dokonce ani nenabízí žádné východisko. Těžko lze hádat, zda je vzhledem k okolnostem možno mluvit o jevu, který psycholog Viktor Frankl popisuje jako *vůli ke smyslu*, jejíž počátky začíná zkoumat na vězních koncentračních táborech, nebo zda na nás zpoza textu symbolicky hledí například Schopenhauer. Víme pouze, že: „Před Hrdličkovou vše tajím, / zmátl bych / ji.“

Útočiště pro podobná rozjímání mu ve sbírce nabízí zejména jeho domov a okolí – Sobotka, Humprecht, Žehrovka či Trosky. O genui loci, jak je vnímán Šrámkem, ovšem bude řeč později. Zde mu město, zámek či řeka poskytují zejména útěchu, nacházenou ve stálosti, resp. v časovosti přesahující celé generace. A i když se zrovna na Humprechtu tančí, působí to spíše jako návštěva věčnosti než cokoli jiného, jako dozvuk slasti okamžiku, která ke Šrámkovu domovu pouze ztichle doléhá.

Útěchou však autorovi nejsou pouze věci neživé. Hned několik básní obsahuje zmínku o králících. Jednou jim Šrámek jede pro krmení, podruhé jsou mu mlčícími svědky meditace, potřetí se o ně stará Hrdličková za básníkovu tichého pozorování. Ve sbírce je jim věnována pozornost skoro až rodičovská. Téměř se zdá, že právě péče o králíky dává Šrámkovi smysl existence (tedy spolu s jeho literárním dílem) a vůli ke každodenní účasti na životě, zároveň pak i k aktivnímu podílu na přesahu sebe sama.

Jakkoli se může zdát užití králíků coby stěžejní postavy psychologického pojmu generativity poněkud infantilní, jejich přítomnost, zejména pak z již zmíněného

franklovského pohledu, svědčí o opaku – v rámci logoterapeutického přístupu jde o krok více než relevantní. I pouhé hryzáni listů trávy může mít na konkrétního člověka pozitivní efekt. Jejich přítomnost v knize *Fráňa Šrámek* přidává básnickému gestu zcela nebásnickou lidskost a civilnost.

Autorka by se občas nejradši vytáhla z klobouku.

Pro co jsem to přišel? Co jsem tu chtěl najít?

Esej ▲ Klára Krásenská

Tak se ptá v povídce Virginie Woolfové *Strašidelný dům* jeden z duchů bloudících z pokoje do pokoje. Udělala jsem si poznámku. Ta otázka, domnívám se, směřuje k jádru našeho tázání a naší zkušenosti s *geniem loci*, vyslovuje onu jemnou závrať, naši malátnou snahu zaostřit ve vířivém pohybu návratu. Ať záměrně, nebo nezáměrně, jsme tu, na onom *místě*, puzeni nutkáním setkat se, najít. S kým ale, s čím? „Pro co jsem to přišel? Co jsem to chtěl najít?“ To jsou otázky navrátilce, který už bolestně tuší svůj osud věčně hledajícího, ale slastně lákaného vůní svého vlastního času *tehdy*.

Dělám si druhou poznámku, která se ukáže být vůdčí otázkou tohoto textu. Je to otázka toho, kdo je lákán k návratu, ale ještě se nevydal na cestu, aby čelil svému místu. Už několik let se mi zdají sny kdovíproč vsazené do prostoru základní školy, kterou jsem navštěvovala. Obsah těch snů je různorodý a není podstatný – podstatné je, jakým způsobem se tento prostor deformoval. To jsem si uvědomila poměrně záhy – rozlehlé sklepení pod školou zcela jistě není, tvar jídelny se asi změnil, jižní křídlo – bylo tam, nebo ne? Pochybnost, otázka, *zřejmě* a *asi* nakonec nabývají vrchu, protože mou dětskou pamětí už prorůstá paměť a zkušenost snů (ty kupodivu zachovávají konzistentní prostor, ač zcela jistě prošly metamorfózou). Už si nejsem jistá, co bych ve škole skutečně našla, ale sladce mě to pokouší k návratu, který odkládám (a ve skutečnosti snad ani nechci). Zkušenost snu mě ale pokouší taky k tázání, které znovu stočím k dílu Virginie Woolfové: Co se děje s místem *zanechaným*? Jakým (vnitřním) životem žije pokoj, který jsem před pěti lety opustila a do kterého jsem se ještě nevrátila? Jací duchové se v něm setkávají a mísí – a je mezi nimi i odštěpek mé vlastní duše, se kterým se pak znovu setkám já, proměněná svým prošlým časem, ale proměněný také ten střípek duše, pohlcený duchy domorodými, kteří zatím žili svým časem parket, knih, mrtvého hmyzu? Věci přece žijí, jsou obývány, to vědí básníci, a nejen ti.

Dobře to ví Virginia Woolfová a je to pozoruhodná vrstva jejího díla, která pulzuje životem všech a všeho. V každém zlomku události, pohybu hlemýždě v trávě, společenské konverzace je svinutý celek – respektive jeho neúnavné hledání; řící všechno v jednom pohybu. Zájem o člověka sice převažuje, ale zájem o místo stojí za to připomenout. Tím spíše v kontextu jeho *ducha*. Drobná povídka (skica? imprese?) o strašidelném domě, která uvozuje stejnojmenný soubor, zachycuje hned několik vrstev „duchů“, kteří se mohou v prostoru střetávat a mísit a kteří prostor

v důsledku utvářejí, stejně jako on je. Je dům, v domě živí lidé a s nimi duchové mrtvých milenců, kteří zde žili a teď se vracejí, puze hledáním: „Tady jsme to nechali.“ „Že by to bylo nahoře?“ „Zde jsme zanechali svůj poklad...“ Duchové se vracejí do domu, vyvolávají své vlastní vzpomínky. I oni hledají svůj dávný čas, své dávné úlomky. Živý člověk, sedící v knihovně, o nich ví („Hledají to; odhrnují záclonu,“ řekl by si člověk a přečetl dalších pár stránek.“), ale neděsí se, snad ví, že čas jeho vlastního hledání teprve přijde. Podivuhodným způsobem se k souzvuku hlasů přidává i sám dům jako subjekt: „Klid, klid, klid,“ jemně pulsuje tep domu.“ Dům promluví třikrát stejnými slovy a oslovuje duchy i člověka, toho dokonce právě skrze sen (oslovuje mě duch mé dávné školy?). Snad je to narážkou na archetyp neklidného ducha, který hledá pokoj a touto zvláštní hříčkou jej nachází v setkání s duchem místa. Dovede i člověk prožít toto naplněné setkání? A za jakých okolností? Nebo je ve svém viditelném světě odsouzen (alespoň prozatím) bloudit mezi náznaky? I to Woolfová naznačuje: „Tak jemný, tak vzácný, chladně se vnoří pod povrch a žhne věčně hledaný paprsek za sklem.“ Ale to ponechám jen v otázkách, snad pro jinou úvahu.

Životu osamělého místa, žijícímu vzpomínkou na ty, již ho opustili, a zároveň očekávajícímu jejich návrat, je značný prostor věnován v druhé, kompozičně středové části románu *K majáku*. Jeho obyvatelé, hosté, návštěvy zůstanou ve městě, válka je zdrží, nebo dokonce zbaví života. Vinutí děje se v prostřední části románu zpomaluje a přesouvá od společnosti k domu u moře, odkud se na závěr navrácí zpátky k posledním lidem, kteří po letech přijeli zpět. V opuštěném a zvolna chátrajícím domě, o který se tu a tam starají dvě staré posluhovačky, panuje *krása a nehybnost* – je to tentýž klid, ke kterému vábí dům z předešlé povídky? „Tak vládla krása a nehybnost a dohromady vytvářely samé krásy tvar, tělo, z něhož odešel život; osamělé jako rybníček večer, ve velké dálce, viděný z okna vlaku (...). V ložnici se semkly ruce krása a nehybnost a mezi zakrytými džbány a potaženými křesly ani ty vtíravé snahy větru a měkký nos lepkavých mořských závanů, které se otíraly, očichávaly a znovu a znovu nastolovaly tytéž otázky – ‚Vymizíš do ztracena? Zajdeš?‘ – sotva dokázaly narušit ten klid, tu lhostejnost, ten dojem čisté celistvosti, jako by otázka, kterou kladly, ani nevyžadovala odpověď: ‚My zůstáváme.‘“ Může se zdát, jako by si úvodní a závěrečná část úryvku protiřečily – je tedy dům prostorem, z něhož „odešel život“, nebo v něm tedy přeci jen cosi zůstává, co je životu podobno – co je také životem? Je to krása a nehybnost? Je to ještě skrytý pohyb vnitřní? O pár stran později to vypadá, že prostor se otevírá možnostem, absorpci, že naslouchá a snad i opakuje: „Za krátkých letních nocí a dlouhých letních dní, kdy prázdné pokoje jako by ševalily ozvěnou luk a bzučením much...“ nebo „Když se setmělo, záblesk majáku, jenž se bez okolků dotýkal koberce ve tmě a odhaloval jeho vzor, se nyní u svého zdroje mísil s měsíčním svitem a jemně klouzal, jako by hladil a pokradmu se loudal a díval se a opět se láskyplně vracel.“ Vítr vniká do domu, zvuky narušují strukturu – rány dokonce

působí praskliny na čajových šálcích, otřesy a drnčení. Dům se s nimi mísí.

Dvě postavy se vracejí a večer po cestě uléhají do postelí. „...všechno to vypadá, pomyslel si pan Carmichael, když zavřel oči a usínal, velice podobně jako před léty.“ Nic víc nedodává a tento postřeh, možná trochu spokojený, možná spíš zklamaný, je vzápětí doplněn vypravěčským komentářem: „A vskutku, možná se znovu ozval ten hlas, když clony tmy zahalily dům, (...) proč to nepřijmout, proč se s tím nespokojit, proč se nepodvolit a nevzdat?“ Kryptická poznámka zůstává tak, jak je. Co je toto za pokušení – vzdát se? Přestat – nebo ani nezačít – hledat duchy, odmítnout setkání se sebou i s tím, co žije mimo dosah lidského života? Poznámka, že všechno je vcelku tak, jak to bylo, že se nic zásadního nezměnilo, zde z nějakého důvodu působí hrozivě – jako finální porážka, jako minutí se s čímsi, co minuto být nemělo. Snad pohyb vlastní duše. Snad nedoslýchavost k duším a duchům všeho ostatního...

Autorka je skoro tak výborná houbařka jako Marie.

Status umělce jako česká utopie

Glosa ▲ Marie Ferynová

Společenský úkaz, který se nevyhýbá ani Šrámkově Sobotce. Básník či básnířka, prozaik či prozaička. Obojí, navzdory tomu, že lexikologicky se jedná o slova citově nezabarvená, je mnohdy skloňováno jako cosi magického, cosi s nádechem tajemna. Tvůrčí osobnost je romantizována až fetišizována, ponejvíce pak v případech autorů a autorek již bezpečně mrtvých. Skácel,

Seifert, Hrabě, Šrámek, těch jmen je hodně – a ještě více pak logicky jejich básní, nad nimiž se chvějí srdce a lkají emoji ve facebookové skupině *Poezie pro každý den*, až to místní moderátoři a správci ironicky glosují, že „za každou Smuténku umře jedno koťátko“. Problém tak není v oblíbenosti konkrétních osob či básní, jako spíš v převažující úrovni percepce a její následné verbalizace.

Nejinak je tomu ovšem i v jiných uměleckých odvětvích. Vzpomeňme si, jak řadě hereček publikum zdobňuje křestní jména. Jak je vidět, že návštěva symfonického koncertu v Obecním domě je motivována spíše společenskou prestiží než uměleckým prožitkem, protože „je to přeci ten ČNSO“. (Tento zážitek je ostatně autentický, autorka těchto řádek tam nějakou dobu působila jako uvaděčka.) Celou tuto pokřivenou realitu ovšem přiživuje i veřejnost politická či na literárním provozu se alespoň symbolicky podílející. Loni při předávání cen Magnesia Litera v kategorii prózy předávající gratuloval Danielovi Hradeckému k získání ceny. Až na to, že člověk, který cenu fyzicky přebíral, nebyl Hradecký, neboť byl toho času hospitalizován v nemocnici. Stejně tak Dagmar Havlová, každoročně předávající cenu v kategorii poezie, vyjadřuje nadšení nad tím, co se v nominovaných knihách dočetla a jak je o poezii třeba pečovat. V případě letoška, tedy vítězství Petra Mikeše, prý dokonce vyšel její tip. Zvláštní, že z oceněné knihy nedokázala ocitovat ani verš.

Ostatně Litera sama je poněkud paradoxní. Zatímco zmiňovaný Mikeš získal finanční odměnu třicet tisíc korun, vítězka kategorie Blog roku, tj. autorka facebookové stránky *Řecké štěstí*, obdržela tisíc rovnou padesát. Za stránku plnou obyčejných statusů, formálně vyvedených tak, že by autorka s korektorkou *Raportlu* nevydržela v jedné místnosti déle než pět minut, za rozpixelovanou profilovou či úvodní fotku a za nekvalitní fotografie zmrzliny či trdelníku pořízené mobilem. Vůči práci Petra Mikeše (a v případě jeho poslední knihy i jeho dvou editorů) je to poněkud neuctivé.

Nicméně v zemi, kde prezident, s grácií sithských lordů těsně před okamžikem jejich mocenského pádu, svými výroky ponižuje všechny od minoritních skupin či novinářů až po umělce samotné, se není čemu divit. Ti totiž podle Zemana „nejlépe tvoří hladoví“. Nepřekvapivě tento výrok vyslovil během pandemické krize.

Ani po ní se ovšem situace pro umělce a umělkyně příliš nezměnila a ti, zejména v případě odvětví nutně podporovaných státem, museli začít jednat sami. Například finalisté a finalistky Ceny Jindřicha Chalupického odmítli, že by se vítězem měl stát pouze jeden z nich, takže už druhým rokem si cenu rozděluje všech pět nominovaných. Osobnosti z literární, hudební, divadelní i výtvarné sféry podpořily otevřený dopis Martinu Baxovi, formulovaný nehierarchickou iniciativou vzniklou na akci *Nerůst v kultuře*. Výsledky dotačních řízení zejména v divadelní a literární oblasti byly totiž nejprve likvidační. Až osobní iniciativa Baxy a jeho dřevěného motýlku údajně způsobila, že se nakonec odehrála dodatečná kola příslušných řízení. Přesto dotaci například neobdržel projekt znovuvydání *Hadího kamene* od Miloslava Topinky a další.

Při hovorech bezprostředně po vyhlášení mi pak kamarádka a dramaturgyně literárních večerů v jedné pražské instituci sdělila, že jí, co se dotací týče, vychází na jednu akci zhruba pět tisíc korun. Což prakticky znamená, že nelze důstojně ocenit jak práci její, tak vystupujících, tak dalších lidí z organizačního týmu – produkce, zvukařů atd. Podobná situace panuje i v případě honorářů z prodeje knih, pokud se tedy člověk nejmenuje zrovna Třeštíková. Chce-li autor či autorka mít klid, čas a prostor k práci, může využít široké nabídky tvůrčích stipendií. Ovšem pouze v případě, že nepracuje na plný úvazek tzv. od devíti do pěti, je tedy OSVČ, student nebo si zkrátka na stipendijní pobyt nemusí v práci brát dovolenou.

Nenechme se ovšem zmást, současná situace v kultuře není zaviněna pouze inflací, tristní stav její podpory ze strany státu je dlouhodobý a sahá i do nultých let tohoto tisíciletí. Takže zatímco se například i Evropská komise zabývá něčím, co se nazývá status umělce, zahrnující ošetřování smluv, autorských práv, důstojné odměny atd., v ČR kulturní organizace – a zejména ty literární – zůstávají ze strany politické reprezentace trestuhodně nevyslyšeny a nezdá se, že by se něco mohlo změnit. Proto můžeme být my, kdo se účastníme Šrámkovy Sobotky, rádi, že festival obdržel v okruhu literárních akcí dotaci ze všech nejvyšší (pět set tisíc korun) a s nejmenším poměrovým rozdílem oproti žádosti, a můžeme si ho tedy užívat v plném rozsahu, jak se na festival tak zvučného jména patří.

Sama sebe se ptám, proč se můj článek z úvodní kritiky percepce proměnil v kritiku systému. Odpověď ale nalézám snadno – za to, jaký bude stav naší kultury, jsme odpovědní my všichni. Tím, jaké instituce podporujeme. Jaké politické zástupce a zástupkyně si volíme. A jestli se o to, jak tito zástupci poté ovlivňují stav kultury, skutečně zajímáme.

Autorka si přeje zřídít cenu Magnesia Glittera.

Raport! jde s dobou!

Experiment ▲ Redakce prostřednictvím OpenAI

Následující text vznikl díky volně přístupnému rozhraní umělé inteligence (AI) ze stránky openai.com. Je lepší člověk, nebo neuronová síť? V poslední rubrice si neklademe za cíl odpovědět na tuto čím dál palčivější otázku, jen chceme prozkoumat možnosti a limity počítačem generovaných textů. Čtvrté zadání znělo: Napiš horor o tom, jak se Samšiňák na Šolcově statku proměnil v upíra a pil po nocích lidem krev, než ho gazelem o česneku zahnal dr. Van Šolcing, lovec upírů.

Noc byla temná a tichá na Šolcově statku. Samšiňák, který byl vždycky trochu divný, se choval ještě divněji od té doby, co se na statku objevil dr. Van Šolcing, lovec upírů. Samšiňák se často chodil potulovat venku pozdě v noci a lidé na statku si začali myslet, že je upír. Jednoho večera, když Samšiňák vyšel ven, byl dr. Van Šolcing připravený na něj. Samšiňák se k němu přiblížil a dr. Van Šolcing mu začal přednášet o upírech. Samšiňák se na něj díval s otevřenými ústy a pak se začal smát. Dr. Van Šolcing se na něj podíval s pohrdáním a odešel.

O několik nocí později, když všichni na statku spali, Samšiňák se proměnil v upíra a začal pilovat lidem krev. Dr. Van Šolcing se probudil a viděl, jak Samšiňák pije krev mrtvé ženy. Van Šolcing se na něj vrhl a začal ho kousat do krku. Samšiňák se začal bránit, ale Van Šolcing mu do krku zarazil česnek a Samšiňák se rozplynul.

RYZE AVANTGARDNÍ PRAVIDELNÁ OBČAS RÝPAVÁ TISKOVINA!

Redakce: Marie Ferynová, Jan Henyš, Ondřej Chaloupecký, Vojtěch Jandera, Vojtěch Kouřil, Klára Krásenská, Laura Makovičková, Kateřina Prášilová, Eliška Rybová, Martina Rybová, Barbora Schneiderová, Ondřej B. Vinš

Všechny fotografie tohoto obšťastníku s láskou fotografuje

© Martin Cáb

Vychází v Sobotce během 66. ročníku festivalu Šrámkova Sobotka.
Cena 15 Kč.

Vydává spolek SPLAV!,

U Studánky 5, 170 00 Praha 7,

IČ 26674122. MK ČR E 15812

Časopis *Raport!* vychází za finanční podpory Státního fondu kultury.

raport.redakce@gmail.com

CC BY-NC-ND 4.0